№ 97 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакції: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі—25 фэніг.; дробные абвесткі—па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці—60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 97 (189). Год II. Вільня, 4 сьнежня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Офіцыяльнае апавешчэньне.

26 лістапада народны камісар дзеля ваенных і марскіх спраў і глаўнакамандуючый расейскай арміей п. Крыленко праз парлямэнтара запытаўся, чы нямецкій граўнакамандучый згодзіцца пачаць перэгаворы аб замірэньні. Ешчэ ў той жэ дзень глаўнакамандуючый на усходзі прынц Леопольд Баварскі адказаў, што ён упаўнамочэн і гатоў вясьці з расейскай глаўнай камандай перэгаворы аб замірэньні. Пасьля с парлямэнтарам быў назначэн час і мейсцо, дзе павінны спаткацца паўнамочная расейская камісія с паўнамочнай камісіей другой стараны. Расейская камісія прыбыла у назначэнае мейсцо і зара паехала ў место, вызначэнае дзеля перегавораў. Іх ждуць там на 3 сьнежня ў палудзень.

3 сьнежня.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Ведзёная з вялікімі сіламі англіцкая атака наабапол Пашэндаля адбіта. У вечары пасьля сільнай падгатоўкі агнём ворагі атакавалі між Эншi і Бурлён. У вострай бітве на штыкі ворагі адкінуты.

Ад 30 лістапада ўзяты 6.000 паловных і 100 гармат.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Сяродзэмным моры: 11 параходаў ёмкасьцю больш за 34.000 тонн.

ШТОКГОЛЬМ. У Архангельску большэвікі не здалелі ўмацавацца. Там англічане пануюць больш, чым калі. Яны забралі ў свае рукі тэлеграф без дроту.

ШТОКГОЛЬМ. Апублікованые тайные дакументы—ешчэ не найважнейшые. Найважнейшые будуць надрукованы у асобнай „оранжэвай“ кнізе.

ШТОКГОЛЬМ. У швэдзкім пасольстве ў Пецярбузе пад маршалкоўствам швэдзкаго пасла адбылася нарада прэдстаўнікоў нэутральных гасударств аб мірным прэдлажэньні Троцкаго. Пастаноўлено даць супольне адказ у ветлай форме, не прызнаваючы аканчацельна ураду народных камісараў. Гэта лічаць за дыплёматычную і моральную пабеду Троцкаго. Думаюць, што Гішпанія мае цяпер грунт дзеля ўдачнаго пасрэдніцтва.

ВАШЫНГТОН. (Рэўтэр). Вільсон паслаў румынскаму каралю гэткую тэлеграму:

„Народ Злучэных Штатаў с пачуцьцём гарачаго спагаду і пашаны сачыў за тым, як румынскі народ і кароль бароўся дзеля абароны, нацыональнай незалежнасьці і волі ад панаваньня нямецкаго мілітарызму. Урад Злучэных Штатаў пастанавіў далей паддзержываць Румынію ў яе барацьбе. Разам с тым я хацеў бы даць Вашаму Велічэству заверэньне, што і пасьля вайны Злучэные Штаты будуць шырока паддзержываць Румынію і пры аканчацельных мірных перэгаворах Амэрыка зробіць усё патрэбнае, каб забясьпечыць Румыніі магчымасьць разівіцца, як вольнай і незалежнай націі.“

ЖЭНЕВА. (В.Т.Б.) Паводлуг вестак парыжскай прэссы парыжская конфэрэнцыя разгледала і расейскае пытаньне. Казалі аб патрэбе высылкі саюзнікамі ноты ці адозвы да насяленьня Расеі. Газэты асьцерагаюць перад разрывам дыплёматычных зносін з расейскім народам, баламучэным большэвікамі. „Radical“ пытаецца, што заходніе дзержавы маняцца ўчыніць дзеля забаспечэньня 40 мільярдаў, якіе ім вінавата Расея?

БЭРН. «Progres de Lion» пішэ аб праверцы рэкрутоў 1919 году і аб праверцы неслужачых асоб с прызывоў 1913—1918 гадоў.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр). Апавешчэньне большэвікоў загадывае роспуск пецярбурскаго местоваго самаўпраўленьня і назначае новые выбары на 9 сьнежня.

БЭРН. Італьянская граніца ў нядзелю паабедзі зачынена ізноў.

АМСТЭРДАМ. У гутарцы с прэдстаўнікам «Petit Parisien» Ллейд Джордж адзначыў сур'ёзнасць цяперашняго палажэньня: «Мы маем людзей, снарады, экономічные і фінансовые запасы і сьвядомасьць, што змагаемся дзеля праўды. Мы павінны дайсьці еднасьці ў кіраўніцтве і лічыцца с фактамі. Калі мы не змарнуем часу і пастановілі выіграць вайну, дык і выіграем яе. Мы павінны захаваць цярплівасьць, вынасьлівасць і станоўчасьць, — тады дойдзем пабеды».

КОПЭНГАГА. С прычыны таго, што англіцкі пасол Буканэн не адказаў на пісьмо Троцкаго, жадаўшаго вызваленьня арэштаваных у Англіі расейскіх рэволюцыонероў, — Троцкій загадаў не даваць англіцкім падданым пазваленьня выежджаць з Расеі.

БЭРН. ((В.Т.Б.). Францускі міністэр страваваньня заявіў, што трэба ешчэ больш арганізаваць раздзел спажыўных прадуктаў, оо палажэньне вельмі сур'ёзнае.

На парозі да міра.

У ноч з 29 на 30 верасьня тэлеграф прынёс нам незвычайна важную вестку: нямецкі канцлер у сваей прамове ў Рэйхстагу заявіў, што новы рэволюцыйны расейскі урад паслаў да урадаў ваюючых старон тэлеграму, сулячы замірэньне і мір. Мала таго: той-жэ канцлер у сваей далейшай прамове высказаў сваю гатоўнасць прыступіць да перагавораў аб міры, калі расейскі урад пршле сваіх даверэных людзей.

Гэта—першы праўдзівы сур'езны крок да міра, і мы усім раздзеляем надзею канцлера, што расейскае прэдлажэньне хутка прыме конкрэтную форму і прынясе нам гэтак доўга жданы мір.

Які-ж будзе гэты мір — што прынясе ён нам, беларусам, і нашаму Краю, чым адплаціць за пралітую кроў нашаго народу, за ўсе ціжары страшэннай вайны?

Вось першае пытаньне, якое узнімаецца ў душы кожнаго жыхара нашай зямлі—як толькі пачуцьцё радасьці ад спадзеванаго канца ўсіх бед пазваляе спакойна сабраць думкі.—І на яго даў часцю адказ нямецкі канцлер у тэй же прамове сваей аб міры. Ен сказаў:

„Што датычэ зямель, якіе знаходзіліся раней пад царскай уласьцю: Польшчы, **Літвы** і Курляндзіі,—дык мы шануем **права іх народаў пастанавіць аб сваей долі.** Мы спадзяемся, што кожын з іх здабудзе для сябе такі дзержаўны лад, каторы будзе адпаведаць іх адносінам і кірунку іх культуры. Наагул-жэ справа гэтая ешчэ вісіць у паветру. Весткі, каторые недаўна разыйшліся ў газэтах і апавешчалі адзін с пунктаў гэтай справы аканчацельна развязаным, нязгодлівы с сапраўдным палажэньнем“.

Гэтые словы ясна паказваюць, што Нямеччына прызнае права на самаазначэньне «Літвы», — а пад гэтым словам, як вядома, увесь сьвет разумее літоўска-беларускі край, станавіўшый некалі незалежнае Вялікае Княства Літоўскае. І мы, беларусы, каторые некалі станавілі набольш чысьлены элемэнт „Літоўскаго“ гасударства, дзяды і прадзяды каторых тварылі супольнае дзержаўнае літоўска-

беларускае жыцьцё,—мы, культура і мова каторых панавала ў колішняй вялікай, вольнай і магутнай Літве, — мы павінны заявіць перад усім сьветам аб сваім праве прыняць учасьце ў самаазначэньні „Літвы“, ў утварэньні такога дзержаўнаго ладу, каторы-бы адпаведаў нашым патрэбам і палітычным ідэалам.

Дык згуртуймося, збярэм сваю беларускую нараду—концэрэнцію, прышлем у Вільню сваіх сьвядомых, годных веры дэпутатаў,—і яны пададуць свой голас ад імі ўсіх беларусаў, выскажуць жаданьне нашаго народу аб тым, якой волі нам трэба!

Бо прыйшоў наш час!

Чаго і як нам трэба дабівацца.

Кожын чэлавек мае сваю родную мову, якой навучыла яго маці з маленства і каторай гавораць тые людзі, с паміж якіх ён паходзіць. Калі гэнай мовай гавораць на цэлым абшары краю, то ўсе людзі, заселяючые той край, узятые разам, становяць **народ**, або як звыклі іншые гаварыць па вучонаму, **націю**.

Народы, або нації бываюць дзержаўные і недзержаўные. Тые народы, што не знаходзяцца пад чужой уласьцю, а самі ў сябе гаспадары, як, скажэм, Расейцы, Немцы, Французы, называюцца народамі дзержаўнымі. Іншые ж народы, каторые сваей асобнай дзержавы не маюць і знаходзяцца пад чужой уласьцю,—як, скажэм, Польшча, пакуль была пад Расеей, або, гэтак сама як Літва і многа іншых, — называюцца народамі недзержаўнымі, народамі залежнымі, а каторые самі не гаспадары ў сваей зямлі.

Кожын чэлавек павінен залічаць сябе да таго народу, паміж якога жыве і з якога паходзіць.

Хто паходзіць з нямецкаго народу, — той немец, хто паходзіць с польскаго народу—той паляк, хто паходзіць з маскоўскаго народу — той маскаль, або расеец і так далей.

Немец, Паляк, Літвін, Латыш і ўсякі народ на сьвеці родны край свой называе **бацькаўшчынай**, значэ зямлёй бацькоў, дзядоў і прадзедоў сваіх.

Гэтак кожын народ на сьвеці мае свой край, які заселяе; мае сваю бацькаўшчыну, названую ад яго імі. Паляк мае сваю бацькаўшчыну у польскай зямлі і заве яе Польшчай, немец у Нямеччыне, Літвін у Літве, француз у Франціі і т. д.

Ну, а якжэ мы, — як іншые кажуць, «просты» народ: маем сваю бацькаўшчыну, ці не? Ці тая земля, якая паліта нашай крывёй і потам, у каторай зложэны косьці нашых дзядоў і прадзедоў,—гэта наша, ці не наша бацькаўшчына?

Браты даражэнькіе! гэта зямелька, на якой мы жывём, то і ёсьць наша спрадвечная бацькаўшчына, якой мы павінны сьцерагчы, любіць і даражыць ею. Населяючы-ж сваю зямліцу, сваю бацькаўшчыну мы становім народ, націю беларускую. Маем сваю адменную ад іншых мову, свае звычаі - абычаі, сваю гісторыю і культурные набыткі. І так: **наша бацькаўшчына Беларусь**, а мы асобны народ, — не Маскалі, ня Немцы, не Палякі, не Літвіны,—а Беларусы. Толькі вельмі цёмные людзі, ешчэ ня ведаюць гэтаго, таму часам называюць сябе «тутэйшымі», або «простым» людзьмі, а мову сваю —мовай „простай“.

Кожын асобны народ-гэта бытцым вялікая семья, а край, бацькаўшчына—гэта бытцым яго хата. Кожын чэлавек хочэ і павінен быць гаспадаром у сваей хаці, а кожын народ павінен быць гаспадаром у сваей бацькаушчыне, у тэй зямлі, якую ён заселяе.

Блага недбайліваму гаспадару, каторы не пільнуе сваей хаты і гаспадаркі, а здае ўсё на чужые рукі. С такімі гаспадарамі часта бывае так, што розные прыймакі дынадольнікі, а то і проста чэлядзь забяруць усё ў свае рукі, а гаспадара пусьцяць с торбай па сьвеці.

Як с паадзінокім гаспадаром гэтак часта бывае і с цэлымі народамі.

Гісторыя народаў, населяючых зямлю, паказывае, што шмат якіе народы жылі сабе спакойна, сыта ды шчасьліва, а пасьля падпалі пад чужую ўласьць: дужэйшые паняволілі слабейшых, забралі ўсё багацьце і ўсю ўласьць ад іх у свае рукі, а гаспадара — народ — запраглі ў ярмо, пазбавілі асьветы, выгналі яго мову са школы, с касьцёла і цэрквы, ды накінулі сваю. Рабілі яны гэта затым, каб паняволены імі народ трымаць у цемнаце, каб лягчэй ім у забраным краю можна было арудаваць, як самім здумаецца. І гэтак народы гібелі нараз цэлые сталецьця, а бывалі і такіе, што ў няволі саўсім замерлі.

Але тая-ж гісторыя апаведае нам, што тые с паняволеных народаў, якіе моцна трымаліся сваей мовы, звычаёў і граматнасьці, ніколі не аставаліся нявольнікамі на векі. Прыходзіў падхадзячы момэнт, і яны дабіваліся волі і прызнаньня за імі права самім гаспадарыць на сваей зямлі ды ізноў станавіліся народамі дужымі, багатымі і асьвечэнымі.

Наша гісторыя апаведае нам, што мы, Белааусы, былі калісь народам дзержаўным мелі сваю дзержаву на тэй зямлі, дзе і цяпер жывём; — былі самі у сябе гаспадарамі. Да XIV сталецьця мы мелі сваіх беларускіх князёў, свой асобны дзержаўны лад і сваю асобную культуру. Пасьля народ наш з'еднаўся з Літвой, і Літва, не маючы сваей граматнасьці, прыняла ва ўсей дзержаве граматнасьць нашу беларускую. У гэтым часе многа вышло з нашаго народу слаўных людзей і ў ваенным рэмясьле і ў навуках; культура беларуская належала да выдатнейшых паміж культур народаў усходня славянскіх. Ешчэ пазьней ў XVI сталецьці — Беларусь, разам з Літвой злучылася ў адну супольную дзержаву с Польшчай, але гэта еднасьць нам не пашчасьціла. З'едналіся мы з дужэйшай польскай дзержавай, — а ведама, чым канчаецца дружба слабейшаго з дужэйшым! І от, сперша паны, а пасьля палупанкі,—сорам сказаць! — пачалі вырэкацца, што яны беларусы, ды перехадзіць на старану дужэйшых у дзержаве палякоў, перэймаць польскую мову, звычаі і абычаі ды называць сябе ўжо не беларусамі, а палякамі. Гэтак мала-памалу ўсё нашэ панство,—а за панамі і каталіцкае духавенство,—перэніцовалося ў палякоў. Ад гэтаго сталася беларусам вельмі вялікая крыўда, бо праз гэта занепала наша граматнасьць, адсунулі беларусаў свае-ж перакіньчыкі ад урадаў і ад гаспадарства ў іх краю; зрабілі наш народ прыгонным нявольнікам, пазбаўленым сваіх вышэйшых станаў, каторые маглі бы заступіцца за яго крыўды.

(Канец будзе).

У Вільні і ваколіцах.

× **Аб беларускай культуры.** Праф. Куршманн прачытае сваю лекцію аб беларускай культуры (с туманнымі абразамі) ў сераду, 12 сьнежня. Пачатак роўна ў 9¼ гадз. раніцай.

× **Выстаўка штукарства.** У тую нядзелю выстаўка штукарства «Маляры Об Ост» у гасподзі выстаўкі работных дамоў закрылася.

× **Новы жыдоўскі тэатр у Вільні.** „Lecte Najies“ пішэ, што у скорым часі ў Вільні наладзіцца новая жыдоўская драматычная дружына, якая мае іграць творы Лангфэлё, Гаўптмана, Зудэрмана і др.

× **С суда.** Старшы работнік, Міхаіл Ловсентовіч, 2 жніўня кіраваў работамі пры папраўцы каналізацьённай трубы пры бальніцы св. Якуба. Пры гэтым чацьвёра работнікоў атруціліся газам, без памяці зваліліся ў яму і гэтак пагіблі. Міравы суд абнявін ў Ловсен-

Беларускіе легенды.

Чорнакніжнік і зьмея, што вылупілася с пятушынаго яйца.

(Глядзі „Гоман“ № 96).

Гэткім спосабам Парамон, спагнаўшы злосьць, пашаптаў штосьці, даў ім вады, і як яны супакоіліся, чараўнік узяў шапку, пакланіўся гаспадарам і пайшоў дамоў.

Гэта здарэньне сапсуло усенькі парадак; ўсе госьці адзін за адным, дзякуючы гаспадаром за іх чэсць і вічучы багацьця і шчасьця, выходзілі.

Па вясельлі Карпа пачаў жыць не па наську. Ен хутка паставіў другую хату з вялікімі вокнамі, завёў сад, дзе садовые дрэвы цьвілі, дый хата яго больш была падобная да дворнае, чымся да вясковае хаты. Ен пасадзіў пад вокнамі краскі такіе, якіе растуць у панскім гародзі, с каторых ніякае карысьці німа. Агапцы забараніў насіць беларускую шнуроўку і хустку на галаве, але прыказаў убірацца ў гэнакіе сукні паркалёвые, якіе носяць шляхцянкі.— Не хацела яна меняць сваіх вопратак, бо ведала, што ўсе, бачучы яе у дворнай вопратцы, будуць зваці яяной; наапошку мусіла згадзіцца і гэнак апрануўшыся палівала краскі. Наймітаў было многа і было каму с зярном пайсьці на жніво! Пан у яго бываў у гасьцёх; меў грошы, меў і пашану, але ціж у гэтым шчасьце.

Заўсёды ён быў несупакойны ў думках сваіх, ніводнаму паробку ніколі не сказаў ласкаваго слова. Агапка не магла яму ўгадзіць, яе ўсьмешка была для яго наругамі, ейны супакой зваў ён дурнаўством, яе пацяроў, каторых маці яе навучыла, цярпець ня мог.

Часамі вайцяў сваю жонку, што лянуецца, як га па заходзе сонца ідзе спаці, і не хацеў, каб робіла, або малілася да пазна. А поўначы часам ускікаваў з ложка, і ля дзьвярэй, або ля вакна німа ведама с кім гукаў, выбегаў за дзьверы і хто ведае дзе зьнікаў, аж пакуль певень не запяў.

Меў сяброў, каторым кідаў грошы і з імі заліваў свой несупакой душы горай; бывала некалькі дзён не бачылі яго дома.

Раз у вечары, калі ўжо найміты, напрацаваўшыся за дзень, пайшлі супачываць, Агапка адна смутная сядзела ў хаці, жджучы сваўго мужыка. Неўспадзеўкі сьвятло, як маланка, асьвяціло сьцены, і ўзноў цёмна; ёй зробілася ворашна, яна паглядае ў цёмные куты, якбы баючыся чагось; чмыхнуўшы кот кінуўся ад дзьвярэй і, натапырыўшыся стаў сярод хаты, сьвецючы несупакойным вочам. Як га, увайходзіць маладзён, пекна, ўбраўшыся на руках шмат залатых пярсьцёнкаў, падперазаўшыся шырокім, чырвоным поясом. Агапка ўглядаецца ў незнаёмаго, каторы ёй здаваўся прыёмным, — вочы тыкеля былі праніклівые, і пры першым спатканьні ён меў штось страшное.

—«Кланяюся маладзіцы, — сказаў незнаёмы; штож так сядзіш адна, як сірата якая? Глядзіш мне ў вочы, я табе чужы, але я цябе часта бачыў і знаю добра. А дзеж Карпа, твой мужык?»

— «Ня ведаю: трэйці дзень як яго не бачу; нейдзе ў знаёмых, а мо паехаў да места; я чула, штось спамінаў аб гэтым».

— «Што яму рабіці ў месьці? гуляе сабе, карыстаць с шчасьця ня ўмее, золата і срыбра мае даволі, а якаяж з гэтаго карысьць? Могбы збудаваці лёсую хату, лепшую за гэту, такую, аб якой старые расказаваюць у казках, што ўсенька сьвяціла-б золатам і срыбрам, і шчырым золатам была-б пакрыта; могбы завесьці сад, як той, дзе залатая і срыбная садовіна сьпела-б, дзе райскіе птушкі пеялі-б, ля вакна раслі-б у яго краскі ясьнейшые, як зоркі на небі. Гэты кот яму курнючы расказаваў-бы даўнейшыну, з'ехалося-б многа паноў глядзець на гэтые дзівоты, і ён ляпей жыў-бы, як князь; ты маладая, лёсая і разумнейшая ад яго, прымі на сябе загад: я тэ[1]) буду памагаць, і мы сьвет задзівім». Гэта кажучы, сеў бліжэй ля яе на лаві.

Агапка, гледзючы яму ў вочы: — „ці ты даўно знаёмы з маім мужыком?“ — папыталася.

— „Знаю яго з бяспецтва, мандрую па сьвеці і служу шчасьлівым людзём; ты шчасьлівейша ад іншых, то хачу найляпей служыці“.

— „Хто ты, як тваё найменьне?“

— „На што ведаць маё найменьне? Я твой прыяцель, згадзіся тыкеля на мае жаданьні і ўслугі, пасьля даведаешся аб усім, (і сыплючы золата на зямлю) бачыш, што я магу!“—сказаў гледзючы на яе.

— «На грошы я не галюся, жадаю тыкеля супакою душы і хай мной апякуецца Прачыстая Маці Сірацінская».

Ледзь яна прагукала імя Божае Маці, ён шыбнуў поламі і як га счэз. Агапка з дзікім крыкам выбегае за дзьверы і млее. На гэту трывогу прачихаюцца хатніе, бягуць ёй на помоч, знайходзюць у прыме[2]), ляжыць бытцым труп, ледзь ёй дух вярнуць маглі. Усеньку ноч не спалі, не спала Агапка, а пры ёй сядзелі хатніе, дбаючы аб яе здароўе.

Нараніцы вяркуўся Карпа дамоў. Як яму расказалі аб гэтым здарэньні, ён задумаўшыся доўга нясупакойна хадзіў. Ўрэшці падходзючы да свае жонкі, сказаў:—Штож ты зробіла, калі пасеяна, дык трэба жаці, бо інакш людзкі сьмех і нешчасьце.“

(Далей будзе).

[1]) табе.

[2]) прымен—сені.

товіча, прызнаўшы, што пры сваей слабой адукацііі ён ня мог браць адказ за пасьледзтвы яго няўмелаго кіраўніцтва работамі.

× **У местовай кассе**. Stadthauptmann апавешчае, што для публікі касса местоваго округа (Stadtkreiskasse) адкрыта толькі перад абедам ад 9 да 1 гадз. Пасьля абеду і ў нядзелі ды у хрысьціянскіе сьвяты касса для публікі зачынена. Дзеля сваей жэ карысьці публіку просяць прыходзіць чым-раней, бо прывычка прыхадзіць каля 11 г. вызывае лішнюю цеснату.

× **Ужываньне электрычнасьці**. Загадам Stadthauptmann'а прыватные асобы не маюць права карыстаць з электрычнай энэргіі, як сілы, штодзень ад ½ 4 да 12 гадз. паабедзі. За нарушэньня гэтаго карацімуць, зусім пазбаўляючы права карыстаць з электрычнай энэргіі да 3 месяцоў.

× **Спроба самагубства**. Кацярына Жылінская, 22 г., простытутка, у шпіталю хацела атруціцца і дзеля таго выпіла сублімату. Адратавала яе скорая помач.

× **Нешчасьлівае здарэньне**. На Антокольскай вул. Хая Босацкая упала з воза і зламала сабе нагу. У карэтцы скорай помачы яе адвязьлі у Жыдоўскі шпіталь.

× **Усход і заход сонца**. У сьнежні сонцэ усходзіць:

	усход:	заход:
1	— 7 г. 20 м	— 3 г. 07 м.
6	— 7 „ 28 „	— 3 „ 05 „
11	— 7 „ 34 „	— 3 „ 03 „
16	— 7 „ 39 „	— 3 „ 02 „
21	— 7 „ 42 „	— 3 „ 03 „
26	— 7 „ 44 „	— 3 „ 06 „
31	— 7 „ 46 „	— 3 „ 11 „

Месячные ночы будуць да 6-го. Пасьля да 20-го будуць ночы цёмные (14-го маладзік), а ад 21 да канца месяца—ізноў месячные (поўня—28-го).

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні (была па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
28—29	+ 5,5°	— 0,5°
29—30	+ 8°	+ 2°
30— 1	+ 2°	1°
1— 2	+ 5°	+ 2°

З усяго Краю.

Стрыжка каней.

Начальнік упраўленьня Літвы напамінае, што па загаду глаўнакамандуючаго на ўсходзі хвасты і грывы у каней трэба стрыгчы, а валосьсе за плату здаваць у Kriegsamt'ы. За неспаўненьне гэтаго загаду карацімуць штрафам да 3,000 м. або вастрогам да 6 мес.

ЛІДА. У тутэйшых ваколіцах ізноў аб'явіліся ваўкі. Іх бачылі каля Поленкішэк.

На стада скаціны у грамадзе Аўстокольня напалі ваўкі і зарэзалі сьвіньню.

ПЛАТКОУ, гродзенск пав. За нездачу збожжа трох тутэйшых селян пакаралі цяжкімі штрафамі: Праховічыка — на 3.000, Додзіка — 3,500 і Жоўтакоўскаго — на 2,000 м.

ГАЙНАЎКА. Тут узняўся вялікі пажар, каторы зрабіў многа шкоды.

БЕЛАСТОК. Тут выкрылі „фабрыку" штучнаго перцу. „Штучны" перэц складаўся з адпадкаў збожжа, розных карэньнёў і малой часткі праўдзіваго перцу. Гэту мешаніну прадавалі ў пачках па 2 лоты за 1 м. 60 фэн., — значыць, па 25 м. за расейскі фунт.

Гэтымі днямі здарыліся дзьве чародные кражы раменных паясоў у фабрыцэ Трылінга — цаной больш за 2.000 марак.

БЕЛАСТОК. Спажыўные прадукты выдаюцца тут паводлуг гэткіх цэн: крупы—60 фэн., жытняя мука—40 фэн., цукэр—2 м. 50 фэн. за расейскі фунт., 2 сэрначкі серчыкоў—15 фэн., соль—20 фэн. фунт.

На Беластоцкай вуліцы зладзеі укралі нідаўна з адвэй кватэры опраткі і боты. Калі паліція пачала шукаць, дык украдзеные рэчы праз 4 дні апынуліся на старым мейсцы.

У тую пятніцу тут здарылася чародная кража раменных паясоў. Украдзены два паясы 10 арш. доўгіе і 5 і 3 цалі шырокіе.

СУДКІ. Паводлуг даноса гаспадара Франціпіка С. сестра яго, Петронеля, была абвінавачэна ў забойстве 5 кастрычніка свайго толькі што нарадзіўшагося дзіцяці. Дзеўчына апраўдывалася, што бацька дзіцяці, сын гаспадара Т., жыў з ей тыдзень і пакінуў яе, дык яна с сораму і гора зрабіла гэта Суд засудзіў яе толькі на 5 мес. у вастрог.

АЗЕРКІ. Казімір Хоцян растраціў дадзеные яму старастай грошы дзеля перэдачы жандарскай варце у Друскеніках.

АЛЕКСАНДРАУКА. Работнік Ш. пачаў бойку са сваім цесьцем, у каторую ўмешалася Даміцэля Е. Яна капачкай зраніла Ш. галаву. Суд засудзіў яе за гэта на 70 марак штрафу.

ТАБОЛЬСКАЯ БУДКА. Чацьвёра тутэйшых жыхароў паштрафавалі па 20 м. за адмову вазіць дровы.

СУВАЛКІ. Заводные жэрабцы ёсць у гэткіх дварох у павеці: Каково, Стары, Волька, Гарбас, Сосенка і Севы. Там-жэ ёсць і заводные бугаі.

СУВАЛКІ. Местовы бэйрат пастанавіў паменшыць порцію хлеба на дзень з 250 да 225 грамоў, а за гэта выдаваць болей бульбы.

БЭНДЭРЫШКІ, Сувальск. пав. Грабежцы напалі на дом селяніна Болсьлянскаго, ранілі цяжка гаспадара і зрабавалі ўсе спажыўные прадукты, адзежу і інш.

НАРНОГІРЫ, Оліцкаго пав. Трое людзей у маі гэтаго году залезьлі да сьвірна селяніна Шутінаса і пабралі грошы і розные рэчы. Яны засуджэны ў вастрог ад 2 да 6 месяцоў.

ШЛІНОКІНІ. Селянін Ян І. вывез з лесу кн. Белосельскай Белозерскай дровы. Яго засудзілі на 393 руб. штрафу.

ЧОРНЫ БРОД. Тутэйшы гаспадар Язэп Траяноўскі заявіў, што у жніўні ў яго с пашы прапаў конь. Каня пагадзя знайшлі у гаспадара С. у Мотульках; С. заявіў, што купіў каня у найміта Станіслава К. Найміт засуджэн за кражу каня і забаронены гандаль на 7 мес у вастрог. Гаспадар С. за куплю заведама крадзенаго — на 3 мес.

МІТАВА. Курляндзкі шляхоцкі камітэт апавешчае, што с прычыны незалежных акалічнасьцей назначэны на 27. XI з'езд курляндзкай шляхты адложэн на 6.XII. Праверка паўнамочый адбудзецца 5. XII, у шляхоцкім доме.

РЫГА. На сёмую ваенную пазыку падпіска дала тут 1.600.000 м.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ШТОКГОЛЬМ. „Новая Жизнь" друкуе перэдавіцу пад загалоўкам: «Расея і яе саюзьнікі». У ей гаворыцца:

Францускі урад пастараўся зрабіць Расею пры замірэньні „казлом адпушчэньня", Саюзьнікі хочуць узлажыць на Расею адказ за іхные неўдачы і вызваць у сваіх народных масс нездавольства Расеей.

ПЕЦЯРБУРГ. (Рэўтэр) (В.Т.Б.). Англіцкі пасол Буканэн друкуе гэткую заяву:

Прэдлажэньне Троцкаго зрабіць замірэньне англіцкае пасольство атрымало цераз 19 гадзін пасьля таго, як расейскі глаўнакамандуючый атрымаў прыказ пачаць перэгаворы. Гэтак саюзьнікі мелі дзела са скончэным фактам, аб каторым з імі не радзіліся. Пасольство ня можэ даваць адказу на ноты, атрыманые ад ураду, катораго англіцкі урад не прызнае.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). Чуткі, быццым Буканэн пакінуў Пецярбург, або маніцца гэта зрабіць, нязгодлівы с праўдай.

АМСТЭРДАМ. Умяркаваные социалісты пакінулі Керэнскаго і прылучыліся да большэвікоў.

У Лондоні утварыўся дыплёматычны камітэт дзеля барацьбы с цяперашнім расейскім урадам. Расейскім падданым забаронено ехаць у Расею Англіцкі урад арэштаваў расейцоў, памыкаўшыхся пакінуць Англію. У Франціі арэштавалі 1.400 расейскіх салдатаў.

АМСТЭРДАМ. „Daily Chronicl" наказуе с Пецярбурга, што там на выбарах у устаноўчы сэйм большэвікі атрымалі 400.000 галасоў, кадэты—250,000, соцыял-рэволюцыонеры — 150,000. Гэтак большэвікі атрымаюць у Пецярбурзі 6 мейсц, кадэты — 4, соц.-рэв. — 2. Прэдстаўнікі большэвікоў, між іншым, Ленін, Троцкій і пані Коллонтай; кадэтаў — Мілюков і Родічэв; соц.-рэв. — Чэрнов.

„Веч. Вр." пішэ, што пасьля перэдачы фінляндзкім сэймам усей урадовай уласьці сэнату Фінляндзія, папраўдзі, аддзялілася ад Расеі. Троцкій заявіў, што Маклаков пазбаўлен права быць надалей прэдстаўнікам Расеі ў Парыжы, і прэдлажыў расейскаму паслу ў Копэнгагэ той-час заявіць, што ён прызнае правіцельство большэвікоў. Пасол адмовіўся даць які колечы адказ.

Пасьля нідаўнаго роспуска салдатаў ад 40 да 43 гадоў цяпер загадано пусьціць да хаты і салдатаў 38 і 39 гадоў, калі яны прабылі на службе больш 1 г.

ШТОКГОЛЬМ. „Праўда" пішэ, што ў войску Каледзіна, выступіўшым у Пецярбург проці большэвікоў, узняліся крывавые разрухі неўдалёчку ад Калугі. Каледзін перэважыў,—але пабітые пайшлі на Кіеў, злучыліся с памочнымі батальёнамі і пасьля вострых бітв на вуліцах заўладалі местам.

ШТОКГОЛЬМ. Вядомы правы дэпутат распушчэнай Думы, Шульгін, пішэ ў «Кіевлянінэ» з 2.XI.

„Есць жаданьне збратаньня украінства с казачэствам. Калі гэткае збратаньне адбудзецца на грунці варожым да расейскаго цэнтральнаго ураду, дык гэта будзе найвялікшая абмылка, бо ў Расеі німа большай нязгодлівасьці, чым нязгодлівасць між украінствам і казачэствам. Украінскі сэпаратызм чэрпае сваю сілу са слабасьці праціўленьня тымчасоваго ураду Нямеччыне, — а опозыція казачэства тымчасоваму ураду узнялася на грунце методы вайны, каторая вядзе да ганебнаго сэпаратнаго міра на карысць Нямеччыны. Я кажу ізноў: калі абодва нязгодлівые кірункі выйдуцца на аснове нездавольства тымчасовым урадам, дык гэта будзе страшэнная, непапраўная гісторычная абмылка.

Расея і Нямеччына.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 29. XI. **Рэйхстаг.** Нямецкі імперскі канцлер сказаў: «Я павінен аб'явіць Рэйхстагу важную навіну (сільны рух). Расейскі урад с Царскаго Села выслаў праз тэлеграф бяз дроту тэлеграму да урадаў і народаў ваюючых дзержаў, прэдлагаючы у найбліжэйшым часі пачаць перэгаворы аб замірэньні і агульным міры. Я заяўляю, што ў апавешчэным прэдлажэньні расейскаго ураду бачу аснову, на якой можна пачаць перэгаворы, і я гатоў іх пачаць, як толькі расейскі урад вышле ўмацаванных дзеля гэтаго сваіх прэдстаўнікоў. Спадзяюся і жадаю, што гэтые перэгаворы хутка прымуць конкрэтную форму і прынясуць нам мір.

«С праўдзівым спогадам сочым мы за далейшым развіцьцем прыбітаго нешчасьцямі расейскаго народу. Мы нічога больш не жадаем, як вярнуць старые добра-суседзкіе адносіны—асабліва на экономічным грунці. «Што датычэ падвластных некалі цару Польшчы, Літвы і Курляндзіі, дык мы шануем права на самаазначэньне тых народаў (ажыўленае браво). Мы спадзяемся, што яны створаць сабе такую дзержаўную форму, якая адпаведае варункам іх быту і кірунку іх культуры. Урэшці ўсё ешчэ астаецца нявыясьненым».

ВЕНА. 29.XI. Аўстрыяцкая глаўная кватэра атрымала праз тэлеграф бяз дроту тэлеграму, некаторые часьці каторай, аднак, не ўдалося расчытаць. У ей гаворыцца:

«Царскае Сяло. 28.XI. „Народам ваюючых старон.

«Пабедная рэволюція работнікоў і селян у Расеі падняла справу міра. Ніхай усе урады, усе клясы, ўсе партыі ўсіх ваюючых старон дадуць просты адказ на нашае пытаньне: ці яны годзяцца, ці не пачаць перэгаворы аб чым хутчэйшым замірэньні і агульным міры. Ад адказу на гэтае пытаньне будзе залежаць, чы мы абмінем усе страшэнствы новаго зімоваго паходу, чы па Эуропе будзе далей ліцца кроў. Мы звертаемся да нашых саюзьнікоў і пытаемся у іх перад іх народамі і перад усім сьветам: чы яны гатовы пачаць мірные перэгаворы? Мы звертаемся да рабочых масс: чы яны прыстаюць на тое, каб далей весьці гэту шалёную бойню і ісьці насустрэч пагібелі эуропэйскай культуры? Мір, які мы сулім, павінен быць мірам народаў. Гэта павінен быць пачэсны мір, абапёрты на угодзе, забаспечываючы кожнаму народу свабоду экономічнаго і культурнаго развіцьця. Мы апублікавалі тайные умовы царскаго і буржуазнаго урадаў і аб'яўляем, што яны не маюць больш сілы. Мы прэдлагаем зрабіць з усімі народамі новую адкрытую умову на аснове згоды і супольнай працы. Офіцыальные і офіцыозные прэдстаўнікі пануючых кляс саюзных старон адмовіліся прызнаць наш урад і знасіцца з намі у справе перэгавораў аб міры (пропуск). Далоў зімовы паход! Ніхай жыве мір і брацтва народаў»

Падпісаны: Троцкій, Ульянов-Ленін.

Аўстрыяцкі урад 29. XI гэтак адказаў праз тэлеграф бяз дроту:

«Ураду расейскай рэспублікі.

«Аўстрыяцкі урад атрымаў цыркулярную тэлеграму з 28. XI г. г., у каторай расейскі урад высказывае згоду пачаць перэгаворы аб замірэньні і агульным міры. На пагляд аўстрыяцкаго ураду, апавешчэные расейскім урадам прынцыпы годны таго, каб пачаць перэгаворы. З гэтай прычыны аўстрыяцкі урад гатоў пачаць прэдложэные расейскім урадам перэгаворы аб тойчасным замірэньні і агульным міры.»

Падпісано: **Чэрнін.**

БЭРЛІН. 30. XI. **Глаўная Камісія Рэйхстагу.** Статссэкрэтар загравічных спраў, Кюльман, сказаў між іншым гэтак:

«Расея, ў каторай банда бюрократаў-паразітаў дабілася мобілізацыі, вызваўшы гэту страшэнную сусьветную катастрофу, — зьніштожыла цяпер вінавайцаў і адбудоўваецца с сярэдзіны. У справе замірэньня і міра мы будзем стаяць на грунці фактаў і цьвярозай, цьвёрдай гасударственай мудрасьці. Апавешчэные с Пецярбурга прынцыпы могуць служыць за аснову дзеля уладжэньня справы на ўсходзі і ўмацаваньня аснаўных і пастаянных інтэрэсоў суседніх дзержаў — Расеі і Нямеччыны».

БЭРЛІН. (В.Т.Б). 1. XII. **Рэйхстаг.** Дакладчык глаўнай камісіі Рэйхстага сказаў, што глаўная камісія ўсемі галасамі адобрыла заяву канцлера аб яго гатоўнасьці пачаць перэгаворы з Расеей зара, як толькі прыбудуць паўнамочнікі Расеі.

З усяго сьвету.

БЭРН. (Тэл. Аг.). Троцкій адаў прэдстаўнікам шасьці нэутральных дзержаў у Пецярбурзі ноту, даносячы аб мірных прэдлажэньнях Расеі ваюючым старонам. Троцкій прасіў падаць гэтые прэдлажэньня ваюючым дзержавам.

Уніяцкае жыцьцё.

= «Korr. zu Insbruck» у № 1 за кастрычнік 1917 г. пішэ:

Рупны аб дабро уніятаў-украінцоў ваколіц Луцка на Валыні, вельмі заслужоны для справы касьцельнай уніі мітрапаліт гр. Шэптыцкі, будучы ў Расеі, выкарыстаў дадзенае яму Піусам X на кожын прыпадак права і высьвяньціў на біскупа рэктара грэка-каталіцкай (уніяцкай) духоўнай сэмінарыі у Львові, кс. д-ра Язэпа Боцяна. Тымчасовы ўрад у Пецярбурзі, каторы абнімае место Луцк—пад той час, як большая часць дыэцэзіі занята войскам цэнтральных дзержаў, прыняў гэтае назначэньне да свайго ведама і ніякіх прашкод у спаўненьні чыннасьцэй новаго біскупа не рабіў. Разам з мітрапалітам, кс. біскуп д-р Боцян праз Швэцію вярнуўся ў сваю бацькаўшчыну.

Біскупу Боцяну німа йшчэ 40 гадоў. Вышэйшые тэолёгічные навукі ён праходзіў у унівэрсытэтах у Інсбруку і Вене. Нейкі час працаваў на парахвіі Лубен Вэлыкый, а апошніе гады занімаў становішчэ рэктара гр.-кат. духоўнай сэмінарыі у Львові, даючы доказ энэргіі і прывязанасьці да уніі. Заўсёды вельмі цікавіўся справай злучэньня царквей і бываў на з'ездах дзеля з'еднаньня ў Вэлеградзе.

Гэтак адвечная луцкая дыэцэзія, заложэная ў пачатку XIII ст. і скасованая ў 1826 гаду, адбудована нанова і атрымала рупнаго пастыра.

= 24 жніўня г. г., едучы с Швайцарыі ў Вену, мітрапаліт гр. Шэптыцкі прыбыў у Інсбрук, скуль меў магчымасць забраць с сабой роднаго брата, а. Клемэнса, студыта, каторы якраз скончыў тэолёгію ў мейсцовым унівэрсытэці. Гэтак стары украінскі род Шэптыцкіх памалу вертаецца да веры і нацыональнасьці сваіх дзядоў.

= З Галічыны пішуць:

На асірацеўшай пасьля сьмерці сьв. п. кс. біскупа Чэховіча уніяцкай катэдры ў Перамышлі сеў нова-назначэны ўладыка а. Коцылоўскый, базыльянін. Новаму біскупу 41 год; ён паходзіць з земянскаго роду с-пад Санока.

Дзіўна складалося яго жыцьцё. Быў ён обэр-лейтэнантам аўстрыяцкай арміі, пасьля два гады вучыўся права, адтуль перайшоў на тэолёгію, каторай вучыўся 6 гадоў у Рыме. Скончыўшы навукі, наступіў у базыльянскі манастыр і тут сам выкладаў тэолёгію.

Кандыдатуру яго выставіў біскуп Хомышын са Станіславова. Высьвянцілі яго недаўна; пры гэтым быў адзін уніяцкі біскуп з Вэнгрыі, што вельмі не падабалося польскай прэссе ў Галічыне.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

30. XI. **Заходні тэатр:**

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі паабедзі ад лесу Гутгольст да Зандвордэ ішлі сільные артылерыйскіе бітвы, дайшоўшые асаблівай сілы наабапол Пэлькапэль і на паўночы ад Гелювельт. Нашы дружыны разведчыкоў у чысьленых мейспох уварваліся на варожые лініі і вярнуліся, вядучы многа палонных. Пры Армант'ер, Ленс, на поўдні ад Арра—жывейшы агонь. На полі бітвы пры Камбрэ англічане атакавалі нашы пазыціі на заходзі ад Бурлён. С цяжкімі стратамі яны былі адкінуты. Пры Эншы і Фонтэнь паабедзі быў сільны агонь. У ваколіцах С-Кантэн—жывы агонь.

Пачынаючы ад 24 лістапада, ворагі утрацілі 31 самалёт і 2 прывязные лятучые шары.

На ўсходнім тэатры, македонскім і італьянскім фронці — без ніякіх выдатных бітв.

1. XII. **Заходні тэатр**

Фронт Рупрэхта Баварскаго: Бітва пры Камбрэ пачалася ізноў з вялікай сілай. Нашы контратакі мелі поўную ўдачу. Пасьля вельмі сільнаго агня артылерыі і мінамётаў наша пяхота ўварвалася ў варожые лініі між Мэвр і Бурлён; мы адкінулі ворагоў з Ля Фонтэнь і Ля Фолі—на вёскі Грэнкур, Анэ і Кантэнь. Наабапол Бантэ нашы войскі здабылі штурмам вяршыны на заходнім беразі Шэльды, прарвалі першую варожую лінію і здабылі вёскі Гонлье і Вільє-Кіслен. Упорна бараніўшыеся ворагі мелі цяжкіе страты. Узяты 4.000 палонных англічан і некалькі батарэй. Вячорныя контратакі ворагоў з учасьцем панцырных самаходаў і кавалерыі зламаліся з вялікімі стратамі. Сільная артылерыйская бітва на полі бітвы трывала і ў начы.

Ротмістр бар. ф. Ріхтгофэн дайшоў сваеў 63-ай пабеды.

На ўсходнім тэатры, македонскім і італьянскім фронці—нічога выдатнаго.

2.XII. **Заходні тэатр:**

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У Фляндрыі наабапол Пашэндаля агонь дайшоў найвялікшай сілы і трываў і ў начы. На фронці Эншы-Бурлён — **жывейшая** артылерыйская бітва. Варожая пяхота **на заходзі** ад Мэвр задзержана агнём. Мы здабылі вёску Масньер. Ворагі вялі сьвежымі сіламі сільные атакі проці здабытых ад іх на заходнім беразі Шэльды пазыцій. Пасьля вельмі вострай бітвы, трываўшай да ночы, мы адкінулі ворагоў назад. Пры Эншы атакаваўшая індуская кавалерыя разбіта агнём. Тое-ж сталося з варожай пяхотай, атакаваўшай нашы лініі на заходзі ад Вандуй Учорашні дзень каштаваў ворагам асабліва дорага. Узяты некалькі сот палонных. На полі бітвы пры Камбрэ мы ўзялі дагэтуль 60 гармат і больш за 100 кулемётаў.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На поўначы ад Пінон мы ўзялі палонных. французскае наступленьне на заходзі ад Брімон адбіто.

На усходнім театры, македонскім і італьянскім фронці—нічога выдатнаго.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ПАРЫЖ (Гавас) 29.XI. Сюды прыехаў генэрал Кадорна.

Сягоньня пачалася конфэрэнція саюзьнікоў. Прэдстаўнікі Англіі: Ллойд Джордж, Бальфур, Мільнер, Гэд, Еліку, Робэртсон. Прэдстаўнікі Амэрыкі: палкоўнік Гаўс, адмірал Бінсэн, генэрал Бліс.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). **Рэйхстаг.** Парлямэнт прыняў усемі галасамі проці галасоў толькі незалежных соцыял-дэмакратаў новы ваенны крэдыт на 15 мільярдаў марак.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). 29.XI На заходзі і палудзенным заходзі ад Гібралтарскаго праліва нашы падводные лодкі ізноў затапілі 5 параходаў і 2 парусьнікі—ёмкасьцю разам 16.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 30.XI. Адна з нашых падводных лодак затапіла ізноў у каналі Ляманш 5 параходаў ёмкасьцю разам 21 000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У поясе блокады навакол Англіі нашы падводные лодкі ізноў затапілі 13 000 тонн.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей.